

Téma: Prvá svetová vojna Zbrane a technológie

Zákopová vojna si vyžiadala vývoj nových druhov zbraní, ktoré mali prelomiť sústavu zákopov a vyradiť z boja ich obranu. Tanky začala ako prvá vyvíjať Veľká Británia. Prvýkrát boli vo veľkom meradle (vyše 500 tankov) nasadené počas bitky pri Cambrai (20. november 1917). Tanky vyvíjali aj ostatné štáty. Francúzske typy neboli veľmi vhodné do bojových podmienok. Nemecko svoje tanky nasadilo do bojov v marci 1918, Rusku a Taliansku sa podarilo zostrojiť len prototypy. Bojové plyny – chlór, fosgén, yperit (horčičný plyn) začalo ako prvé využívať Nemecko. Dňa 22. apríla 1915 pri Langemarcku v blízkosti mesta Ypres prvýkrát v boji použilo chlór, ktorý v radoch britských vojakov spôsobil paniku. Podobne tu 12. júla 1917 nemecké vojsko použilo yperit, ktorý podľa toho dostal svoje pomenovanie. Okrem pevniny boje prebiehali aj na oblohe a moriach. Na začiatku vojny sa letectvo používalo na prieskumné účely. Až v druhej polovici vojny začalo bombardovanie a počet lietadiel rýchlo narastal. Jedinou veľkou námornou bitkou celej vojny bola bitka pri Jutsku (31. máj–1. jún 1916), kde Veľká Británia zvíťazila nad nemeckým loďstvom. Pod hladinou bojovali nemecké ponorky proti lodiam Dohody s cieľom hospodársky zničiť Veľkú Britániu. To sa im však nepodarilo dosiahnuť ani neobmedzenou ponorkovou vojnou, ktorú rozpúťali od februára 1917. Štandardnou zbraňou rakúsko-uhorskej pechoty bola puška Mannlicher vz. 1895 ráže 8 mm, prípadne pušky Mauser vz. 1898 ráže 7 mm. Staršími typmi zbraní boli vyzbrojované jednotky domobrany. Používali sa tiež napríklad revolvery Rast-Gasser vz. 1898 ráže 8 mm a jazdecké pištole Roth- vz. 1907 ráže 8 mm. Ťažké pechotné zbrane boli zastúpené guľometom Schwarzlose vz. 1907/1912 ráže 8 mm. Od roku 1915 armáda zahrnula do svojej výzbroje mímometry ráže 9 až 26 cm a mímové vrhače vz. 1915 a 1916 ráže 9 cm. Účinnou zákopovou zbraňou boli ručné granáty rozličných typov – vajíčkové granáty, valčekové granáty s lepenkovou rúčkou alebo granáty systému Rohr. Delostrelectvo sa delilo na poľné, pevnostné a horské. Delá, húfnice a mažiare boli zväčša vyrábané v Škodových závodoch v Plzni, ktoré boli v tej dobe najväčším priemyselným závodom Rakúsko-Uhorska. Najčastejšie boli poľné kanóny vz. 1915 a 1917 ráže 8 cm, poľné húfnice vz. 1914 ráže 10 cm. Horské jednotky boli vybavené horskými kanónmi vz. 1915 ráže 7,5 cm a horskými húfnicami vz. 1916 ráže 10 cm. Pevnostné a neskôr ťažké delostrelectvo používalo hlavne ťažké mažiare vz. 1898/1907 ráže 24 cm a ťažké mažiare vz. 1911/1916 ráže 30, 5 cm. Najťažšími zbraňami boli kanóny ráže 24 a 35 cm (námorné delá) a húfnice ráže 38 a 42 cm.

Rakúsko-uhorský ženijný tesák vz. 1915

Tesáky boli vo výzbroji vojsk už od stredoveku. K prvému vyzbrojovaniu unifikovanými modelmi dochádza však až v závere 17. storočia. Postupne sa však upúšťalo od ich používania, ako chladnej bojovej zbrane a preberali funkciu pracovných nástrojov pri špeciálnom druhu vojska. Tak tomu bolo aj v prípade Rakúsko-uhorských CK ženistov, ktorý dostali do svojej výzbroje v roku 1915 tento typ tesáku. (Obr. 1)

Rakúsko-uhorská pechotná puška Mannlicher vz. 1895 s bodákom vz. 1895.

Bola najrozšírenejšou pechotnou zbraňou Rakúsko-uhorskej CK armády. (Obr. 2)

Rakúsko-uhorská karabína Mannlicher vz. 1895

Spolu s pechotnou puškou Mannlicher 1895, išlo o najčastejšiu zbraň pechoty Rakúsko-uhorskej CK armády. Tento exemplár pochádza zo štajerskej zbrojovky, ktorá patrila medzi hlavných producentov palných zbraní pre CK armádu. (Obr. 3)

Taliansky útočný nôž vz. 1916 (Pungale)

Už v prvých mesiacoch zákopovej vojny sa ukázalo, aké nevyhnutné je, aby každý vojak v boji muža proti mužovi v zákopoch, vlastnil pre osobnú obranu aj krátku chladnú zbraň. Bodáky boli pre tento druh boja príliš veľké a teda v boji aj neohrabané a v prípade nečakaného prepadu výzvedných oddielov nepriateľa

Téma: Prvá svetová vojna - Zbrane a technológie

prakticky nepoužiteľné. Najviac tento nedostatok pociťovala talianska armáda, v ktorej boli útočnými nožmi vybavené len špeciálne oddieli. Z tejto príčiny boli pre potreby talianskej pechoty narýchlo, často v prostredí poľných kováčskych vyhní vyrábané z bodákov k zastaralým talianskym puškám Vetterli vz. 1870. Po ich skrátaní a prebrúsení vznikla dýková čepel s obojstranným ostrým. Pošva sa zasa vyrobila skrátaním koženej pošvy k tomuto bodáku. Tento typ útočných nožov sa v taliančine nazýval Pungale. Vo veľkom ním boli vyzbrojené aj Československé légie v Taliansku, o čom svedčia celé mená, či monogramami ich členov, často s rokom a miestom ich pôsobenia, najčastejšie umiestnené na rukoväti. (Obr. 4)

Nemecká samonabíjacia pištoľ Parabellum P08

Najrozšírenejšia a najslávnejšia nemecká pištoľ I. svetovej vojny. Jej autorom bol konštruktér Georg Luger, ktorý pri jej konštrukcii využil systém podobný mechanizmu guľometu Maxim. Z tejto príčiny sa jedná o unikát, nakoľko tohto systému nevyužívala žiadna iná samonabíjacia pištoľ. Hoci zbraň vznikla už v roku 1900 a jej prvý model zaviedlo do svojej výzbroje už v roku 1904 nemecké námorníctvo, jej vzorové označenie bolo určené až rokom jej zavedenia do výzbroje nemeckej armády. (Obr. 5)

Nemecký revolver (tzv. ríšsky revolver "Reichsrevolver") vz. 1879/83

Prvý vzor 1879 tohto revolveru, bol na svoju dobu značne zastaralý a nepraktický. Mal jednočinný mechanizmus, bol značne veľký, ťažký a nemal ani nástroj pre odstránenie prázdnych nábojníč. V roku 1883 bol preto pre potreby pechoty inovovaný (znižila sa najmä jeho hmotnosť a rozmery). V tejto podobe sa udržal až do prvej svetovej vojny, kde bol však postupne nahradený paradoxne už rovno samonabíjacou pištoľou Parabellum P08. Takýto priami prechod od revolveru k samonabíjajúcej pištoľi do tejto doby nezažila žiadna iná armáda. (Obr.6)

Rakúsko-uhorský ťažký guľomet Schwarzlose vz. 1907/12.

Autorom bol rakúsky konštruktér Andrea Schwarzlose. Rovnako ako guľomet Maxim, aj tento model využíval na chladenie hlavne vodu. Narozdiel od Maxima mal však jeden podstatný nedostatok. Pre streľbu väčšou dávkou sa musel textilný pás, z ktorého boli podávané náboje neustále mazat olejom z olejnice, ktorá bola zabudovaná v mechanizme guľometu. Pokiaľ nebolo mazanie v poriadku, dochádzalo k zaseknutiu náboja v nábojovej komore, čo obsluha guľometu riešila potiahnutím textilného pásu, čím sa vzpriechenie napravilo. Cez to všetko sa tento typ ťažkého guľometu stal najrozšírenejším v CK armáde. (Obr. 7)

Nemecký ľahký guľomet vz. 1908/15 (Maxim MG08/15) .

Hneď na začiatku prvej svetovej vojny sa nemecká armáda potýkala s problémom, že jej pechota, na rozdiel od protivníka, nevlastnila žiadny prenosný ľahký guľomet. Tento fakt sa snažila vyriešiť konštrukčným upravením ťažkého guľometu Maxim MG08. Takto upraveným Maximom bola pechota vyzbrojená v roku 1915 a hoci zbraň bola strašne neohrabaná a trpela vďaka zastaralému systému textilných nábojových pásov značnou poruchovosťou, udržala sa vo svojej nezmenenej podobe vo výzbroji nemeckej armády až do konca I. svetovej vojny. (Obr. 8)

Rakúsko-uhorský puškový granát s časovačom "Zeitzünder Gewehrgranate", typ 1.

Vďaka jeho šrapnelovému segmentovaniu išlo o jeden z najničivejších granátov I. svetovej vojny. Do hlavne sa nasadzoval tyčou, ktorá vychádzala zospodu granátu (nedochovala sa), po výstrele, kedy sa spustil aj automatický časovač roznetky, bol granát vystrelený na požadované miesto. V prípade nutnosti sa dala tyč vytrhnúť a dal sa použiť ako klasický ručný granát. (Obr. 1)

Rakúsko-uhorská šabl'a pre dôstojníkov jazdy vz. 1904

Patrila medzi štandardnú výzbroj rakúsko-uhorskej CK jazdy. Narozdiel od šable pre mužstvo bola šabl'a pre dôstojníkov zdobená na koši bohatým prelamovaným ornamentom. (Obr. 9)